



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP
Büyük Milletvekili

Engelli bireylerin bakım sorumluluğu Türkiye'de büyük ölçüde ailelere, özellikle kadınlara bırakılmaktadır. Bakım veren anne ve babaların en büyük kaygılarından biri, "Biz öldükten sonra çocuğumuza ne olacak?" sorusudur. Bu kaygı, kamusal mekanizmaların hiç bulunmamasından çok, engelli bireyin mevcut bakım kurumlarında güvenli, onurlu ve nitelikli bir yaşam süreceğine yeterince güvenilememesinden kaynaklanmaktadır.

16 Şubat 2018'de Denizli'de, yüzde 99 engelli ve serebral palsili 17 yaşındaki Eyüp Öztürk annesi Seher Baş tarafından öldürülmüş; Seher Baş daha sonra intihar etmiştir.

30 Aralık 2023'te Trabzon'da 52 yaşındaki zihinsel engelli Gülgün Aytekin, 80 yaşındaki babası Yaşar Aytekin tarafından öldürülmüş; Yaşar Aytekin ardından intihar etmiştir. Aytekin'in olaydan önce çevresine sürekli "Ben ölürsem kızıma kim bakacak?" dediği aktarılmıştır.

30 Mayıs 2024'te Bursa'da 31 yaşındaki fiziksel engelli Yusuf Hakan Özmen annesi Ümran Özmen tarafından öldürülmüş; Ümran Özmen daha sonra intihar etmiştir.

19 Kasım 2025'te İzmir'in Gaziemir ilçesinde doğuştan fiziksel ve zihinsel engelli 30 yaşındaki Feride Sayılır, kanser tedavisi gören babası Hüseyin Sayılır tarafından öldürülmüş; Hüseyin Sayılır ardından intihar etmiştir. Yakınları, babanın kendisine bir şey olması hâlinde kızına kimin bakacağı konusunda sürekli endişe taşıdığını ifade etmiştir.

Son olarak 11 Ağustos 2026'da İzmir'in Urla ilçesinde zihinsel engelli olduğu ve lösemi tedavisi gördüğü belirtilen 19 yaşındaki Ahmet Barış Kandemir, ilk kolluk tespitlerine göre annesi Nurten Kandemir tarafından ateşli silahla öldürülmüş; Nurten Kandemir daha sonra intihar etmiştir. Olayla ilgili adli soruşturma devam etmektedir.

Ailelerin mevcut bakım sistemine duyduğu güvensizlik dayanaksız değildir. Tarafımıza iletilen ve sık sık basına da yansıyan vakalar, bakım merkezlerindeki şiddetin münferit

olaylardan ibaret olmadığını; denetim, şeffaflık ve hesap verebilirlik bakımından ciddi sorunlar bulunduğunu göstermektedir. Üyesi olduğum TBMM Engelli Bireylerin Sorunlarını Araştırma Komisyonu'nun çalışmaları boyunca en çok dile getirilen sorunlardan biri de bakım merkezlerinde yaşanan sorunların ağırlığı olmuştur. Kurumlardaki ihlallerin çoğu rutin denetimlerle değil, ailelerin şikâyetleri veya görüntülerin ortaya çıkmasıyla kamuoyunun gündemine gelmektedir. Bu durum, bakım verenlerin çocuklarının kendilerinden sonra güvende olacağına dair kaygılarını daha da derinleştirmektedir.

Engelli bireylerin öldürülmesi hiçbir koşulda olağanlaştırılmaz veya kaçınılmaz bir "aile faciası" olarak sunulamaz. Ancak bakım verenlerin yalnızlığı, tükenmişliği ve çocuklarının geleceğine ilişkin korkuları da yalnızca kişisel nedenlerle açıklanamaz. Her olayın kendine özgü koşulları bulunmakla birlikte bu vakaların tekrarlanması, engelli bireyleri korumayan ve bakım verenleri desteklemeyen yapısal sorunların araştırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Devletin sorumluluğu yalnızca engelli bireye bir bakım kurumunda yer göstermek değildir. Bakım verenin yaşlanması, hastalanması veya yaşamını yitirmesi hâlinde engelli bireyin nerede, kimlerle ve hangi koşullarda yaşayacağı önceden ve güvenilir biçimde güvence altına alınmalıdır. Engelli birey ile ailesinin katılımıyla bireysel gelecek planları hazırlanmalı; bağımsız denetime açık, küçük ölçekli ve toplum içinde yaşamı esas alan destek modelleri yaygınlaştırılmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Nurten Kandemir ve Ahmet Barış Kandemir, olay tarihinden önce Bakanlığınızın veya İzmir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünün hizmet sisteminde kayıtlı mıdır? Aileye daha önce sosyal inceleme, danışmanlık, evde bakım yardımı, psikososyal destek, gündüzlü bakım, geçici yatılı bakım veya başka bir sosyal hizmet sunulmuş mudur?
2. Ahmet Barış Kandemir'in engellilik durumu ile lösemi tedavisinin birlikte doğurduğu yoğun bakım ihtiyacı Bakanlığınıza bağlı birimlerce değerlendirilmiş midir? Ailenin ihtiyaçlarına yönelik bir sosyal inceleme, bireysel bakım veya destek planı hazırlanmış mıdır?
3. Ailenin yaşadığı haneye Bakanlığınızca herhangi bir ziyaret gerçekleştirilmiş midir? Gerçekleştirilmişse son ziyaret hangi tarihte yapılmış; anne ile oğlun sağlık, bakım, ekonomik ve psikososyal ihtiyaçlarına ilişkin hangi tespitlerde bulunulmuştur?
4. Nurten Kandemir'e bakım sürecinde psikolojik destek, sosyal hizmet danışmanlığı, bakım eğitimi veya bakım sorumluluğunu belirli sürelerle paylaşabileceği bir mola hizmeti sunulmuş mudur? Bakanlığınıza ulaşmış bir destek talebi varsa bu talep nasıl karşılanmıştır?
5. Ahmet Barış Kandemir'in devam ettiği özel eğitim kurumu, sağlık kuruluşları ve Bakanlığınıza bağlı sosyal hizmet birimleri arasında ailenin destek ihtiyaçlarının izlenmesine yönelik herhangi bir koordinasyon kurulmuş mudur?

6. Nurten Kandemir ile Ahmet Barış Kandemir'in ihtiyaç duydukları sosyal hizmetlere erişip erişemediklerinin ve kamu kurumlarının destek yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin belirlenmesi amacıyla Bakanlığınızca idari inceleme başlatılmış mıdır?
7. Urla ilçesinde engelli bireylere ve bakım verenlere yönelik kaç gündüzlü bakım, rehabilitasyon, geçici yatılı bakım, mola ve destekli yaşam hizmeti bulunmaktadır? Bu hizmetlerin toplam kapasitesi, fiilen yararlanan kişi sayısı ve bekleme listelerindeki başvuru sayısı kaçtır?
8. Bakanlığınızca engelli bireylerin ve bakım veren ailelerin mevcut yatılı bakım, gündüzlü bakım ve destekli yaşam hizmetlerine duyduğu güveni ölçmeye yönelik herhangi bir araştırma yapılmış mıdır? Yapılmışsa sonuçları nelerdir?
9. Engelli bireylerin aileleri, bakım verenin yaşlanması veya yaşamını yitirmesi hâlinde çocuklarının kamuya ya da özel sektöre ait bakım kuruluşlarında güvende olmayacağı yönündeki kaygılarını Bakanlığınıza iletmekte midir? Bu kaygıların nedenlerinin belirlenmesine yönelik hangi çalışmalar yürütülmektedir?
10. Kamuya ve özel sektöre ait engelli bakım merkezlerinde 2023, 2024, 2025 ve 2026 yıllarında ihmal, şiddet, kötü muamele, istismar, sağlığa erişimin engellenmesi veya şüpheli ölüm iddiasıyla kaç şikâyet alınmıştır? Bu şikâyetler sonucunda kaç idari ve adli soruşturma başlatılmış, kaç kuruluşa ve sorumluya yaptırım uygulanmıştır?
11. Engelli bakım merkezlerine gerçekleştirilen denetimlerin kaçını öncesinden haber verilmeksizin yapılmaktadır? Denetimlerde engelli bireyler ve aileleriyle kurum personelinin bulunmadığı güvenli ortamlarda görüşülmekte midir? Denetim raporları neden kamuoyunun erişimine açık değildir?
12. Bakım kuruluşlarına ilişkin kapasite, personel sayısı, doluluk oranı, şikâyet, yaptırım, ihmal, şiddet ve ölüm verilerinin kuruluş bazında ve kişisel veriler korunarak kamuoyuyla paylaşılmasına yönelik bir çalışmanız bulunmakta mıdır?
13. Bakım verenin yaşlanması, ağır hastalanması veya yaşamını yitirmesi hâlinde engelli bireyin geleceğini önceden belirlemeye yönelik bireysel gelecek planı hazırlanmakta mıdır? Bu planın hazırlanmasına engelli birey ve ailesi etkin biçimde katılmakta mıdır? Bireysel gelecek planlarında engelli bireyin yaşayacağı yer, birlikte yaşayacağı kişiler, günlük yaşam tercihleri, sağlık ve bakım ihtiyaçları, sosyal ilişkileri ve mal varlığının korunmasına ilişkin bağlayıcı güvenceler bulunmakta mıdır?
14. Ailelerin ve engelli bireylerin mevcut bakım kuruluşlarını önceden ziyaret edebilmesini, hizmetleri yerinde inceleyebilmesini, personelle görüşebilmesini ve kademeli uyum programlarından yararlanabilmesini sağlayan bir sistem bulunmakta mıdır?
15. Engelli bireyin geleceğinin ailesi tarafından bilinmeyen bir yatılı kuruma yerleştirilmesine indirgenmesini önlemek amacıyla toplum içinde, küçük ölçekli ve kişiselleştirilmiş destekli yaşam modellerinin yaygınlaştırılmasına yönelik bir çalışma yürütülmekte midir?
16. Engelli bireylerin bakım merkezlerinde maruz kalabileceği ihmal ve kötü muameleyi bağımsız olarak izlemek üzere Bakanlık dışındaki insan hakları örgütleri, engelli örgütleri, barolar ve meslek kuruluşlarının habersiz ziyaret gerçekleştirebildiği bir denetim mekanizması kurulacak mıdır?

17. Bakım merkezlerinde yaşayan ve iletişim kurmakta güçlük yaşayan engelli bireylerin şiddet, ihmal ve kötü muamele bildiriminde bulunabilmeleri için erişilebilir ve bağımsız şikâyet mekanizmaları mevcut mudur? Bu mekanizmaların etkinliği nasıl denetlenmektedir?
18. Uzun süreli bakım sorumluluğu üstlenen kişilerin fiziksel ve ruhsal tükenmişlik, yalnızlaşma ve gelecek kaygısı düzeylerini düzenli olarak değerlendiren bir izleme sistemi bulunmakta mıdır? Risk tespit edilen ailelere hangi hizmetler sunulmaktadır?
19. Engelli birey ile bakım verenin acil psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu durumlarda, her ikisine eş zamanlı destek sunan ve gerektiğinde eve müdahale edebilen bir kriz ekibi veya acil sosyal hizmet modeli bulunmakta mıdır?
20. Evde bakım yardımının yalnızca gelir ve engellilik kriterleri üzerinden değerlendirilmesi yerine; bakımın yoğunluğu ve süresi, bakım verenin yaşı, sağlık durumu, yalnızlığı, ruhsal iyilik hâli ve engelli bireyin eş zamanlı ağır hastalıklarının da dikkate alınacağı çok boyutlu bir destek sistemi kurulacak mıdır?
21. Engelli bireylerin ve ailelerinin bakım sistemine güvenini artıracak politikaların belirlenmesi sürecine engelli örgütleri ile bakım verenlerin doğrudan ve sürekli katılımını sağlayacak bir mekanizma oluşturulacak mıdır?
22. Nurten Kandemir ile Ahmet Barış Kandemir'in hangi kamusal hizmetlerden yararlandığını, hangi hizmetlere erişemediğini ve sosyal hizmet sisteminde herhangi bir ihmal veya koordinasyon eksikliği bulunup bulunmadığını ortaya koyacak incelemenin sonuçları kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?